

Posudek bakalářské práce Ely Doležalové

Dívčí hrdinky v díle Astrid Lindgrenové Analysis of girl characters in Astrid Lindgren's work

Bakalářská práce Ely Doležalové se zaměřuje na rozbor postav dívčích hrdinek ve čtyřech výrazných, žánrově, tematicky i poselstvím velmi odlišných knih Astrid Lindgrenové. Výběr knih pokrývá celé rozpětí autorčiny tvorby, je sem zařazeno první závažné i úplně poslední dílo Astrid Lindgrenové, a tak zároveň sleduje i autorčin umělecký vývoj a přístup k otázkám výchovy dětí, soužití mezi lidmi i člověka s přírodou a konečně i k zásadním existenciálním otázkám. Cílem předložené bakalářské práce, jak vyplývá z úvodu, je vystihnout, jakým způsobem autorka dokáže vytvořit tak naprosto svébytné a odlišné postavy a jakým způsobem se do jejich ztvárnění promítá autorčin záměr. Hned v názvu či podtitulu ovšem mohl být doplněn užší záměr zkoumání a především v úvodní části měla být zevrubněji vysvětlena kritéria použitá pro analýzu či spíše srovnávací studii dívčích postav - což bylo z konečné verze práce z nějakého důvodu vypuštěno.

Práce je rozdělena do teoretické a praktické části. V první části se diplomantka věnuje specifickým rysům dětské literatury oproti literatuře pro dospělého čtenáře a přehlednému vývoji dětské literatury ve Švédsku. Pracuje s poměrně obsáhlou sekundární literaturou, ale postrádám zde hlubší propojení citací či bohužel příliš často parafrází jednotlivých autorů. V úvodu je např. zmíněno dělení dětské literatury na intencionální a neintencionální - na str. 20 podle jiného autora se mluví o konceptu „dvojitého adresování“. To je asi obecně moje největší výhrada k teoretické části – celé pasáže jsou vždy postaveny na jednom autorovi a nejsou propojeny s ostatním textem, ani nijak dál v bakalářské práci využity.

Dobře jsou zpracované kapitoly *Literární postava* a *Vypravěč*, krátká podkapitola *Funkce* je naopak zařazena neorganicky, není vztažena k dílu Astrid Lindgrenové, ač by si o to říkala. Nadto tvrzení „Estetická funkce dětské literatury zahrnuje tři estetické priority: funkci didaktickou, poznávací a imaginativní.“ je sporné (lze skutečně tvrdit, že didaktická funkce je jednou z priorit funkce estetické?), protože přímo protiče tvrzení na straně 20: dětská literatura díky přínosu Bertranda Russella začala „...kromě didaktické výrazněji plnit i estetickou funkci“. Tedy jaký je vztah mezi estetikou a didaktikou? Podobně neústrojně, protože není provázané s dílem Astrid Lindgrenové, je závěrečné konstatování v této kapitole: „Z historického hlediska je znatelný ústup didaktické funkce ve prospěch funkce imaginativní.“ To uvádím jako jeden z mnoha příkladů přejatých a parafrázovaných tvrzení, proti nimž sice nelze nic namítat, ale pro rozbor daných děl nejsou relevantní, pokud tento

posun nezkoumáme přímo na čtyřicetiletém vývoji v díle Astrid Lindgrenové. Co je to historické hledisko? O jakém časovém období mluvíme?

Kapitola *Dětská literatura ve Švédsku* je dobře podaná, nicméně neúměrně dlouhá, protože jen zčásti může být použita jako opora pro pochopení autorčina díla. Diplomantka zde opět vágně zachází s časovým zařazením: „nejstarší dětské knihy nepůsobily na čtenáře ani zábavně, ani napínavě“. V jaké době? Jaké knihy? S časovým určením a datací děl je to obecně v diplomové práci značně nejisté: (str. 14) „60. léta 18. století jsou pro dětskou literaturu významným obdobím...objevilo se zcela nové médium – dětský časopis...Populární byl časopis *Linnea* (1861-71)“.

Podobný a ještě závažnější problém s datováním děl najdeme pak v praktické části u rozebíraných čtyř knih. Na straně 24 stojí „Jednoho březnového dne roku 1946 Astrid Lindgrenová ...musela zůstat doma a ve volném čase se rozhodla přepsat příběhy o Pipi na stroji... tento první rukopis..., PraPipi, nakladatelství odmítlo“. Pipi ovšem vyšla v roce 1945 a tuto informaci se v bakalářské práci nikde nedočteme, ačkoliv je to (současně s debutem Tove Janssonové) považováno za přímo přelomový rok ve švédsky psané literatuře. O Dětech z Bullerbynu diplomantka uvádí, že vznikly „přibližně ve stejnou dobu“ jako Pipi, ale přesně jde o rok 1947. Asi k nejhrošímu přehmatu pak došlo u datování *Madynky*, ačkoliv je to nesmírně důležité s ohledem na historický kontext. *Madicken* vyšla v roce 1960, diplomantka ji však situuje do poloviny 70. let (str. 35). V téhle souvislosti musím také upozornit na průběžnou a mnohokrát opakovanou výtku, proč diplomantka nepracuje s originály, ale s překlady.

Praktická část je věnována systematicky podle totožného schématu hrdinkám vybraných čtyř děl. Diplomantka postupuje, jak v úvodu píše, mimetickou metodou, ale mnohdy zůstává u převzatých konstatování, aniž by je dovedla k vlastnímu závěru. V tomto ohledu mám největší výhrady ke značné závislosti bakalářské práce na životopisném díle Margarety Strömstedtové. Např. str. 37, kde nadto není zřejmé, zda jde o parafrázované tvrzení Strömstedtové nebo diplomantky: „Madynka si vymýšlí svým způsobem „přirozeně“, když potřebuje zakrýt některý ze svých prohřešků, což je obvyklé, (na rozdíl od Pipiných podivných historek)“, které nemají žádný účel, „kromě zmatení posluchačů a upoutání pozornosti okolí“. A co dětská fantazie, imaginace? Čím je toto tvrzení podloženo? Podobně nepodložený (snad intuitivní) závěr na téže straně: „Líza komolí slova (storprucentně) ne proto, že by jako Pipi demonstrativně bořila zavedené pořádky včetně slovní zásoby, ale protože autenticky neví, jak dané slovo správně zní.“ – Jaký je v tomto ohledu rozdíl mezi storprucentně a nábosilka? A opět zde mohu jen zopakovat, že je téměř neodpustitelné vycházet z překladu a ne z originálu, zejména když se opíráme o slovní hříčky!

Závěr práce je podstatně lépe formulovaný a sdělnější než dílčí závěry jednotlivých kapitol (např. závěr pasáže o Ronje na str. 45: „Hlavní postava jako nositel autorčina filozofického poselství zde hraje klíčovou roli.“) a rozhodně si zaslouží uznání. Navzdory řadě výše uvedených výtek je práce Ely Doležalové poctivě vypracovaná, založená na rozsáhlé četbě sekundární literatury a snaze zkoumané dívčí hrdinky adekvátně rozebrat, a proto splňuje

nároky na bakalářskou práci kladené. Doručuji práci k obhajobě a navrhuji známku dobře až velmi dobře s přihlédnutím nejen k nedostatkům, ale i k velkému pokroku, který diplomantka v průběhu psaní udělala.

Dotaz k obhajobě:

str. 37/38 – Příběhy o Madynce: „...tentokrát není děj podáván očima osmiletého dítěte, tudíž velmi stylizovaně, ale naopak zcela objektivně.“ – Vysvětlete na pozadí dřívějšího konstatování (které je bohužel uvedeno prostřednictvím parafráze – ne citace, jak bylo několikrát zdůrazněno) o objektivitě monologického vyprávění.

V Praze 1. září 2015

Dagmar Hartlová